

Examensarbete, 15 hp,
Kandidatexamen i landskapsvetenskap
VT 2017

Uppföljning av 4 skånska kommuners miljökonsekvensbeskrivningar - en studie av detaljplaner

Måns Tholin

Författare
Måns Tholin

Titel

Uppföljning av 4 skånska kommuners miljökonsekvensbeskrivningar – en studie av detaljplaner

Handledare
Lars Emmelin, Nils Wallin

Examinator
Magnus Thelaus

Sammanfattning

År 2004 infördes regler i Miljöbalken som säger att planer och program som kan leda till betydande miljöpåverkan ska miljöbedömmas genom en miljökonsekvensbeskrivning. Arbetet jag har gjort fokuserar på vad som händer efter en sådan beskrivning har gjorts. Görs det någon uppföljning av de verkliga konsekvenserna? Och iså fall i vilken utbredning? Genom att ha granskat miljökonsekvensbeskrivningar gjorda på detaljplaner, samt intervjuer med berörda kommuner ville jag besvara frågan om kommunerna faktiskt lever upp till de lagstiftade kraven, och hur är uppföljningsavsnitten skrivna i MKB:erna. Resultatet visar på varierande kvalitet gällande uppföljningsavsnitten i MKB:erna och ett nästan obefintligt uppföljningsarbete efter planen har upprättats. De representanter från de utvalda kommuner som intervjuades tyckte alla att uppföljningen som idé var bra, men praktiskt sett svår. Anledningen till detta säger kommunerna är att lagen är för dåligt preciserad samt att lagen ger en otydlig kravställning, att det råder resursbrist eller att ansvarsfördelningen kan vara ett problem. En av lösningarna på detta problem kan vara att införa ett rapporteringskrav som ställs på kommunerna, då detta oftast leder till ett utökat och mer fokuserat arbete.

Abstract

In 2004, a provision was introduced into the Environmental Code, which states that the plans and programs that may lead to significant environmental impact should be tested through an environmental impact assessment. This study focuses on what happens after such a description has been made. Is there anyone monitoring the real impact? And if so, in what regard?

By reviewing environmental impact assessments made of Detailed Development Plans, as well as interviews with the municipalities concerned, I wanted to answer the question of municipalities actually live up to the legislative requirements, and how is monitoring sections written in the EIA's. The results show varying quality regarding monitoring sections in the EIA's and almost non-existent follow-up work after the plan has been prepared.

The municipalities that were interviewed all thought that the follow up idea was good, but in practice difficult. The reasons for this are that the law is poorly precise; there is a lack of resources or that the responsibilities within the organization can be a problem according to the municipalities

One of the solutions to this problem may be a reporting requirement against the municipalities, as this usually leads to an expanded and more focused work.

Ämnesord/Keywords

Landskapsvetenskap, miljökonsekvensbeskrivning, uppföljning, naturvårdsverket, miljöbedömning

Innehåll

1.	Inledning.....	4
2.	Syfte och frågeställning	5
3.	Bakgrund	5
3.1	Avsikt.....	6
3.2	MKB i praktiken	8
3.3	Processen	9
3.4	Uppföljning i praktiken.....	11
4.	Metod och material.....	12
4.1	Litteraturstudie.....	13
4.2	Fallstudie.....	13
4.3	Intervjuer.....	13
4.4	Avgränsning.....	14
4.5	Metodproblem.....	14
5.	Resultat	15
5.1	Fallstudie.....	15
5.2	Intervjuer.....	21
6.	Analys.....	23
7	Diskussion	24
7.1	Avslutande ord.....	27
7.2	Reflektioner	27
8	Referenser.....	28
	Bilaga.....	31

1. Inledning

Vid upprättelsen av en detaljplan så görs en behovsbedömning som utreder om planen kan medföra en ”betydande miljöpåverkan”. I dessa fall så upprättas en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) vilket är en vital del i arbetet av att bedöma de effekter och konsekvenser en plan kan ha på miljön. (Hedlund, A & Kjellander, C, 2007)

Miljöbedömningens syfte är att i ett tidigt skede väva in miljöfrågor vid nybyggnationer eller andra planer som kan ha en betydande miljöpåverkan. Det är ett försök att kunna fastställa och känna igen de direkta och indirekta effekter som kan påverka miljön. (Regeringens proposition 2003/04:116)

Uppföljningen av dessa effekter är kanske den viktigaste aspekten då man genom den kan mäta och upptäcka den påverkan på miljön som man antingen har eller inte har förutsett i den initiala miljökonsekvensbeskrivningen. Detta ska ske utöver den allmänna miljöövervakningen i kommunerna.

Tyvärr så är kraven för uppföljning inte så omfattande vid planer och program utan beskrivs som ”lämplig” att inkorporera och utföra under den normala planeringscykeln av Europeiska kommissionen. (Regeringens proposition 2003/04:116)

Arbetets målsättning är att få svar på hur uppföljningsarbetet fungerar i ett urval av Skåne läns kommuner samt belysa vilka problem eller möjligheter uppföljningsarbetet medför.

Arbetet är inspirerat av liknande studier gjorda under Johanna Hedlunds kandidatarbete, där hon fokuserade på att studera Umeå kommuns uppföljningsarbete (Hedlund 2012), samt Maja Larssons studie av miljöuppföljning av kommunala planer i Stockholms län (Larsson 2009).

2. Syfte och frågeställning

Syftet med arbetet är att fokusera på hur uppföljningen av miljökonsekvensbeskrivningar bedrivs och hanteras. De tidigare studierna gjorda i andra delar av landet visar på ett bristande uppföljningsarbete. Mitt arbete kommer att fokusera på Skåne läns kommunala miljökonsekvensbeskrivningar.

Frågeställningarna lyder:

1. Hur är uppföljningsavsnitten i miljökonsekvensbeskrivningarna utformade?
2. Uppfyller kommunen/kommunerna de lagstadgade kraven vad gäller uppföljningen av miljökonsekvensbeskrivningarna?
3. Vad beror den möjligt bristande uppföljningen på?
4. Finns eventuella problem eller nytta med uppföljningen?

3. Bakgrund

För att kunna förutsäga framtida miljöpåverkan av olika planer och byggnationer så krävs ett verktyg för att kunna förutspå vad som kommer att hända. (Hedlund & Kjellander 2007)

För att beskriva de effekter och konsekvenser som tillkommer vid planer som kan medföra betydande miljöpåverkan krävs enligt lag en miljökonsekvensbeskrivning. (Boverket 2006) Denna beskrivning ska upplysa och identifiera för exploitören vilka de direkta och indirekta effekter den planerade verksamheten kan ha för omgivningen. Detta innefattar påverkan på t.ex. luft, vatten, människor samt flora och fauna (Naturvårdsverket 2009).

En viktig del att ta upp är särskiljningen av miljöbedömningar gjorda på projekt och verksamheter samt miljöbedömningar gjorda av planer och program. (Environmental impact assessment, EIA) som syftar till verksamheter och projekt som anses medföra betydande miljöpåverkan medan (Strategic environmental assessment, SEA) syftar till de planer och program som kommuner eller myndigheter ska miljöbedöma. I den

svenska lagstiftningen används inte den svenska termen för SEA, Strategisk miljöbedömning (SMB), utan istället används begreppet Miljöbedömningar av planer och program (Larsson 2009). Viss förvirring kan ske mellan dessa punkter då den övergripande litteraturen man kan hitta till hjälp fokuserar på uppföljningen av EIA (Cherp 2006). Detta är ganska tydligt när man söker efter litteratur på internet, både internationellt och inom Sverige.

3.1 Avsikt

Det infördes ett krav av miljöbedömning år 2004 av planer och program där målet var att uppnå en hållbar utveckling. För att kunna beskriva den miljöpåverkan som kan uppstå vid föreslagna planer eller program så ska ett dokument utformas, en miljökonsekvensbeskrivning (MKB).

Kapitel 6 i miljöbalken beskriver miljökonsekvensbeskrivningar ur ett lagmässigt synsätt (SFS 1998:808).

” 12 § Inom ramen för en miljöbedömning enligt 11 § skall myndigheten eller kommunen upprätta en miljökonsekvensbeskrivning där den betydande miljöpåverkan som planens eller programmets genomförande kan antas medföra identifieras, beskrivs och bedöms. Rimliga alternativ med hänsyn till planens eller programmets syfte och geografiska räckvidd skall också identifieras, beskrivas och bedömas.

Miljökonsekvensbeskrivningen skall innehålla

- 1. en sammanfattning av planens eller programmets innehåll, dess huvudsakliga syfte och förhållande till andra relevanta planer och program,*
- 2. en beskrivning av miljöförhållandena och miljöns sannolika utveckling om planen, programmet eller ändringen inte genomförs,*
- 3. en beskrivning av miljöförhållandena i de områden som kan antas komma att påverkas betydligt,*
- 4. en beskrivning av relevanta befintliga miljöproblem som har samband med ett sådant naturområde som avses i 7 kap. eller ett annat område av särskild betydelse för miljön,*
- 5. en beskrivning av hur relevanta miljö kvalitetsmål och andra miljöhänsyn beaktas i planen eller programmet,*

6. en beskrivning av den betydande miljöpåverkan som kan antas uppkomma med avseende på biologisk mångfald, befolkning, människors hälsa, djurliv, växtliv, mark, vatten, luft, klimatfaktorer, materiella tillgångar, landskap, bebyggelse, forn- och kulturlämningar och annat kulturarv samt det inbördes förhållandet mellan dessa miljöaspekter,

7. en beskrivning av de åtgärder som planeras för att förebygga, hindra eller motverka betydande negativ miljöpåverkan,

8. en sammanfattande redogörelse för hur bedömningen gjorts, vilka skäl som ligger bakom gjorda val av olika alternativ och eventuella problem i samband med att uppgifterna sammanställdes,

9. en redogörelse för de åtgärder som planeras för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen eller programmet medför, och

10. en icke-teknisk sammanfattning av de uppgifter som anges i 1-9. Lag (2004:606).”

Kravet av uppföljningen fastställs i Miljöbalkens 6 kap 12,16 och 18 §§. Kraven av hur uppföljningen ska praktiskt genomföras är inte preciserat och inga riktlinjer gällande rapporteringen av uppföljningen finns med (Regeringen 2003).

Över 120 länder har nu anammat begreppet och har genom olika lagar och reglementen miljökonsekvensbeskrivningar. Lagarnas tillämpning varierar mellan länderna, men där finns tre kärnpunkter som används genom alla dessa länder.

Punkterna kan sammanfattas som såhär:

- När en verksamhet eller ingrepp planeras så ska miljökonsekvensprocessen komma in som ett hjälpmedel för att till projekten ska anpassas och utformas efter möjlig miljöpåverkan.
- Under planeringen så ska miljökonsekvensbeskrivningen ge intressenter, organisationer och allmänheten möjligheten att påverka beslutet som tas fram.
- Miljökonsekvensbeskrivningen ska funktionera som underlag vid godkännande av planer och projekt. (Hedlund, & Kjellander 2007)

Ett av ändamålen av miljökonsekvensbeskrivningen är att få fram ett beslutsunderlag för att se om projektet är lämpligt och kan tillåtas eller inte på den valda platsen. Man

vill under tidiga skeden av projekten berika exploatören med kunskap om vilken miljöpåverkan projektet kan medföra. (Hedlund & Kjellander 2007)

MKB-dokumentet används sedan som beslutsunderlag då en domstol eller myndighet ska godkänna projektet. Men det krävs fler underlag vid beslutet, MKB:n är bara en del vid godkännandet av projektet.

3.2 MKB i praktiken

Betydande miljöpåverkan är en term som ofta används EU när man pratar om miljökonsekvensbeskrivningar. Detta innebär att man anser att projektet kan medföra stora negativa effekter på miljön och det finns möjliga åtgärder för att minska de här effekterna. Kriterierna för att ett projekt ska benämnas att ha betydande miljöpåverkan kan skilja sig mellan länder men kan exempelvis vara:

- Projektet påverkar miljöns ömtålighet och/eller dignitet.
- Komplexiteten och innebörden av effekterna projektet medför.
- Projektets utbredning geografiskt och populationsmässigt.
- Om där finns risk för oväntade och kritiska effekter på miljön.
- Om risken för miljö kvalitetsstandardens överskrids.

En miljökonsekvensbeskrivning görs oftast inte i de flesta länder för mindre planer som anses inte ha en större påverkan på miljön, detta beror på att exploatören och andra aktörer måste uppoffra både tid och resurser, vilket kan avskräcka utvecklingen av nybyggnationer och projekt. (Hedlund & Kjellander 2007)

En aspekt som är viktig att belysa är att en översiktsplan som upprättas innebär alltid ”betydande miljöpåverkan”, då den berör hela kommunen, därför görs en miljöbedömning på dessa planer. En detaljplan som oftast rör sig om ett mindre område utger därför sig medföra mindre risk för ”betydande miljöpåverkan”. Därav så görs en behovsbedömning angående detaljplanens miljökonsekvenser, där man utreder om det krävs en MKB eller inte. Här ligger ett problem då behovsbedömningen som initialt anser att bara ca. 5–6 % av alla detaljplaner är av den påverkningsgrad att ett behov av en miljökonsekvensbeskrivning skall upprättas. Här kan man även hitta en stor variation vad gäller kvalitén av bedömningarna och ett flertal som är bristfälliga. (Emmelin 2016, 2)

Enligt Boverket så är andelen av detaljplaner som miljöbedöms tyvärr ganska så låg i landet. Skåne är det länet i landet med högst andel miljöbedömningar, där länet står för 20% av Sveriges miljöbedömningar (Boverket 2016).

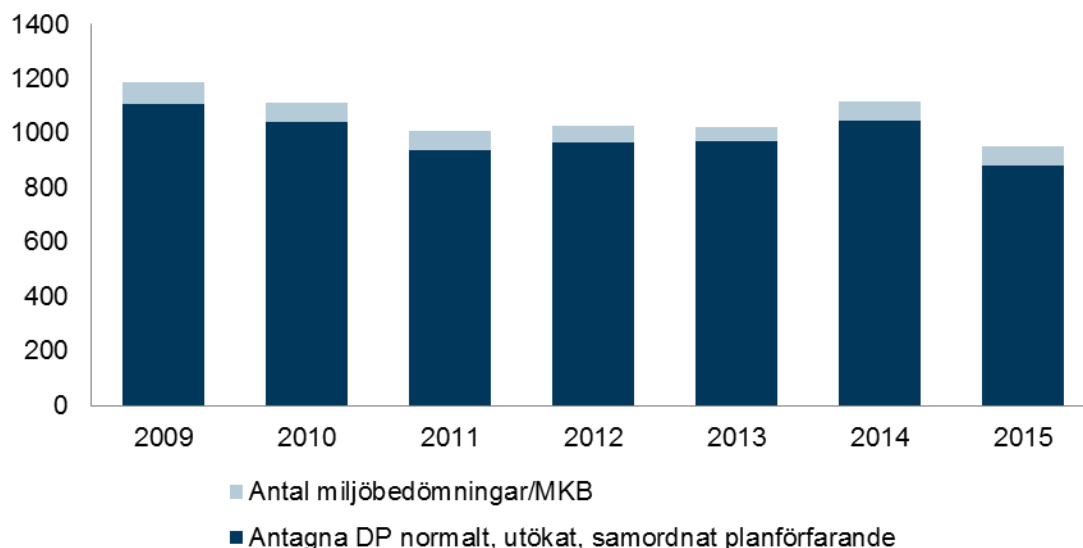

Fig.1. Statistik över antalet MKB:er som miljöbedömts från 2009- 2015 (Boverket 2016).

3.3 Processen

Boverket förklarar miljökonsekvensbeskrivningen i 8a faser, att ha kunskap om hela genomförandet är bra att ha redan vid planeringen av planen. (Boverket 2006)

Faserna beskrivs såhär av Boverket:

Behovsbedömning

Under detta skedet så bedöms behovet av en miljökonsekvensbeskrivning. Till skillnad från översiktsplaner som alltid antas ha en betydande miljöpåverkan så definieras detaljplaner generellt som planer för mindre områden, dock ska alla detaljplaner behovsbedömas. Vid upprättelse av detaljplaner så finns bedömningskriterier i miljöbalken vad gäller behovsbedömningen. Det är myndigheten eller kommunen, utifrån kriterierna i miljöbalken, som avgör om detaljplanens genomförande kommer medföra en betydande miljöpåverkan. (Boverket 2006, Riksdagen 2017)

Avgränsning

Beroende på hur komplex och omfattande planen är, styr vilka typer av miljöanalyser som krävs för området. MKB:n ska belysa både negativa och positiva aspekter som kan medföras vid detaljplanens genomförande. Detta är dock inte ett fast beslut utan kan komma att ändras löpande under projektet för att få ett väsentligt beslutsunderlag. Under detta skede presenteras även nollalternativet, vilket är en beskrivning av hur området ser ut innan planens genomförande och vilken trolig utveckling miljön kommer att ha om planförslaget inte genomförs. (Boverket 2006)

Analys

För att få fram ett bra resultat krävs att en utredning görs där man samlar in data för att få en inblick i hur projektets miljöpåverkan kan komma att skildras i verkligheten. Detta skede ska utvärdera de alternativ som identifierats vid avgränsningen. (Boverket 2006)

Miljökonsekvensbeskrivning

Redan under behovsbedömningen påbörjas arbetet med miljökonsekvensbeskrivningen då det redan då krävs viss kunskap om miljöpåverkan som kan medföras av planen.

Under detta skedet så ska miljöpåverkan som tidigare har blivit beskriven nu bli bedömd. I denna fasen finns vissa kriterier som måste finnas med, en sammanfattning av planens innehåll och syfte, en beskrivning av miljöförhållandena – nuläge – och nollalternativ, rimliga alternativ och betydande miljöpåverkan, beaktande av miljökvalitetsmål och andra miljöhänsyn, åtgärder för att hindra eller minska negativ miljöpåverkan, sammanfattande redogörelse, åtgärder för uppföljning och en icke-teknisk sammanfattning. (Boverket 2006)

Samråd/Utställning

Miljöbalken och Plan- och Bygglagen(PBL) kräver båda att ett samråd ska ske med de påverkade kommuner, myndigheter och allmänhet. Ändamålet av detta är att ge alla en chans att få avgöra om miljökonsekvensbeskrivningen är utförd på ett rätt och rättvist sätt. (Boverket 2006)

Antagande

Antagandet av en detaljplan medför att kommunen ska föra vidare detta till länsstyrelsen, lantmäterimyndigheten och berörda kommuner och regionplansorgan.

Meddelandet som skrivs ska innehålla ett protokollsutdrag av beslutet samt en beskrivning om hur man överklagar beslutet. (Riksdagen 2017)

Dokumentet och arbetet har vid detta skedet blivit godkänt och planen kan börja genomföras, bygglov kan uppföras etc.. (Boverket 2006)

Uppföljning

Under arbetet med MKB:n så belyses de effekter detaljplanen kan ha på miljön, i detta skedet så ska ett uppföljningsarbete av de beskrivna effekterna ske.

Uppföljningsarbetet är direktlänkat till miljöbedömningen. Det är den miljöpåverkan som har hänt i verkligheten av planens genomförande som ska följas upp. Vad man som syfte har med uppföljningen är att ta vid de åtgärder som krävs för att lindra den negativa miljöpåverkan. Man använder även detta kapitel till att öka kunskapen av vad som kan hända under olika planers genomförande, och på så sätt negra framtida planers miljöpåverkan (Boverket 2006).

3.4 Uppföljning i praktiken

Man kan aldrig riktigt förutse den verkliga miljöpåverkan en plan kan medföra. (Naturvårdsverket 2009) Men det bör göras då ”myndigheten eller kommunen tidigt skall få kännedom om sådan betydande miljöpåverkan som tidigare inte identifierats så att lämpliga åtgärder för avhjälpande kan vidtas” (6 kap. 18 § MB). Hur ska då uppföljningen genomföras? Naturvårdsverket har guider som ger exempel på hur uppföljningen kan hanteras, dom beskriver det såhär: ”Grunden för uppföljningen är den miljöpåverkan, de effekter och konsekvenser som genomförandet av den aktuella planen eller programmet bedöms medföra enligt miljökonsekvensbeskrivningen”. (Naturvårdsverket 2009)

Efter att en plan eller ett program har antagits så ska enligt lag den miljöpåverkan som har skett följas upp. Vilka metoder och verktyg man ska använda sig av finns dock inte preciserat i miljöbalken. Då olika planer kan skilja sig i storlek, tema, tidsplan och omfattning så bör en anpassning av uppföljningen till den specifika planen användas istället för att man faller tillbaka på befintliga uppföljningssystem (Wiklund & Hillgren 2008, 30).

Ansvar för uppföljningen av en plan eller program ligger hos den kommun där planen eller programmet har blivit antagen. Genomförandet av uppföljningen kan dock utträttas av en konsultfirma (Naturvårdsverket 2009).

Det är en även stor svaghet att det inte finns några rapporteringskrav av uppföljningsarbetet, ett sånt krav kan vara svårt att definiera, men att ha ett standardiserat format att följa i ett uppföljningsarbete borde öka förståelsen, tyngden och uppmuntran till ett bättre resultat (Persson & Nilsson 2006).

Kravet på uppföljning har uppkommit relativt nyligen och kan vara en orsak till varför det finns svårigheter i arbetet. Naturvårdsverket (2009) skriver i sin handbok att det även kan uppstå svårigheter i uppföljningsarbetet då man inte alltid kan veta om planen är orsaken till miljöpåverkan, då det kan finnas yttre faktorer som har haft inverkan på den negativa påverkan. Tidigare rutiner kan användas vid uppföljningen, tyvärr så är det inte klart vilka rutiner det är och aktörerna tvingas att söka vägledning (Wallentinus 2007).

Kommunen eller myndigheten som har fått i uppdrag att utföra uppföljningsarbetet har till sin hjälp Naturvårdsverkets och boverkets handböcker som fungerar som hjälp och riktlinjer i arbetet. Här ges även exempel på hur strukturen av uppföljningen kan se ut.

Avsnitten om uppföljning i handböckerna är väl utvecklade men något diffusa vad gäller standardiserade regler. (Boverket 2006, Naturvårdsverket 2009).

4. Metod och material

För att kunna genomföra detta arbetet behövs en litteraturstudie göras. Det krävs även en fallstudie av utvalda miljökonsekvensbeskrivningar och jag har valt ut Fyra skånska kommuner. Genom att ta kontakt med kommunerna jag har valt så kan jag få kvalitativa data och kan genom detta få en bättre inblick i hur de arbetar med uppföljningen. Böcker jag har använt mig av är t.ex. MKB: introduktion till miljökonsekvensbeskrivning (Hedlund & Kjellander 2007) och MKB: perspektiv på miljökonsekvensbeskrivning (Wallentinus 2007).

4.1 Litteraturstudie

I litteraturstudien studerade jag ämnesområdet för att få en bättre förståelse av miljöbedömningen av planer och program samt uppföljningen av betydande miljöpåverkan. Genom att få en bättre bild av när en MKB behövs göras och vad miljöbalken säger om lagarna och förordningarna. Med hjälp av vetenskapliga rapporter och böcker kan en bättre förståelse för ämnet samlas. Tyvärr så är litteratur om det praktiska uppföljningsarbetet begränsat så en större systematisk litteraturstudie är svåruppnådd inom ämnet. Urvalet av litteratur är genom internetsökningar av vetenskapliga studier genom google scholar samt kurslitteratur. Exempel på sökord vid internetsökningen: "Uppföljning MKB", "Miljöbedömning", "Uppföljning av detaljplaner" "Environmental impact assessment" "Strategic impact assessment". För att få en bättre bild av vilka hjälpmedel kommunerna har vid uppföljningsarbetet måste jag även studera de guider och hjälpmedel som finns att få tag i via Boverket och Naturvårdsverket.

4.2 Fallstudie

I denna fallstudie har tillgängliga miljökonsekvensbeskrivningar ifrån varje utvald kommun studeras, vilket i denna studie utgjorde 8 miljökonsekvensbeskrivningar totalt.

De utvalda kommunerna Kristianstad, Helsingborg, Lund och Malmö uppföljningsavsnitt i miljökonsekvensbeskrivningarna studerades och jämfördes för att se kvalitets- och fokusskillnader. Här använder jag Naturvårdsverkets handbok om miljöbedömning av planer och program som utgångspunkt för att bedöma uppföljningsavsnitten (Naturvårdsverket 2009). Jag har valt att fokusera på kommunernas detaljplaner vid samråd med min handledare. Då utbudet av miljökonsekvensbeskrivningar gjorda på detaljplaner var få, så valdes de kommuner ut som hade flera utförda. Denna sökning genomfördes ur kommunernas arkiv över miljökonsekvensbeskrivningar samt internetsökningar. Kriterierna vid bedömningen av miljökonsekvensbeskrivningarna var utifrån längd, fokus och utförande av uppföljningskapitlet.

4.3 Intervjuer

Genom att försöka få kontakt med representanter ifrån varje kommun så kan jag få en inblick i hur det går med deras arbete av uppföljningen och om där finns brister, vad de

då beror på. Detta är till stor del styrt av att uppföljningsrapporteringen av miljökonsekvensbeskrivningar inte är en standardprocedur. Frågorna som ställdes under dessa intervjuer hade fokus på hur uppföljningsarbetet fungerade helt logistiskt och vilket ansvar de olika parterna hade under arbetsgången. Se Bilaga 1 för exempel på frågor som användes under intervjuerna. Frågorna som använts under intervjuerna har inspirerats av ett tidigare arbete inom området (Broms & Pettersson 2011).

De personer som intervjuades genom telefon var representanter ifrån Lund och Helsingborgs kommun.

En av intervjuerna gjorde genom mail och detta besvarades av en representant från Kristianstads Kommun. Det ska poängteras att mina frågor om uppföljningsarbetet handlar om planerarnas/planeringsavdelningarnas uppföljning men däremot inte hur detta förhåller sig till allmän miljöövervakning som görs inom kommunen.

4.4 Avgränsning

Då mitt arbete handlar om att studera uppföljningen av miljökonsekvensbeskrivningar gjorda i Skåne län så var jag tvungen att avgränsa mitt arbete till de större kommunerna i länet då tiden inte hade räckt till att studera länets alla 33 kommuner. Denna avgränsningen var även utformad ifrån tillgängligheten till kommunernas miljökonsekvensbeskrivningar. Anledningen till att de större kommunerna i länet blev utvalda var för att de hade flest miljökonsekvensbeskrivningar gjorda på detaljplaner.

4.5 Metodproblem

Vid kvalitativ datainsamling är det viktigt att belysa de problem som kan uppstå vid en sån här studie. Vid analysen av miljökonsekvensbeskrivningarna så kan problemet uppstå att få tag i de dokument som krävs. Ytterligare så krävs en förståelse av materialet samt en kvalitativ syn på hur det ska tolkas.

Representationen av intervjuerna är även viktig att ha i beaktning då ju högre svarsfrekvens ger en bättre helhetsbild av resultatet. De intervjuer som utfördes var semi-strukturerade och fungerar mer som en dialog omkring frågan än en ett förhör. Det finns positiva aspekter av att hålla muntliga intervjuer som till exempel att svarande kan ta upp ytterligare frågor om ämnet som man själv inte hade förutsett. Svaren ifrån den

skriftliga konversationen blir mer sakliga och ger inte chansen för att ställa följdfrågor samt fördjupande svar ifrån svarande representant. (Flowerdew & Martin 2005)

Där uppstår problemet, vill representanter svara på dessa frågor, eller har de tid för att göra det inom den tidsram studien beräknas vara klar? Tyvärr så blev inte Malmö kommun representerad i intervjuavsnittet då ingen representant för kommunen kunde kontaktas gällande frågan. Detta berodde på att ingen representant ville ställa upp på intervju vid flera försök Avslutningsvis så är det även viktigt att belysa att de svar som studien presenterar inte speglar hela den representerade kommunen utan en enskild individ som arbetar där.

Tyvärr så fick jag inte tag på någon representant från Malmös kommun men valde att ha kvar kommunens miljökonsekvensbeskrivning för att ha fler dokument att jämföra med.

5. Resultat

5.1 Fallstudie

Här kommer jag att presentera resultatet ifrån de studerade miljökonsekvensbeskrivningarna. Detta görs genom att först beskriva MKB:n översiktligt, med ett fokus på vilka konsekvenser man tror att planförslaget kommer att medföra. Avslutningsvis i varje del så skrivs en redogörelse för vilken kvalitet och omfattning uppföljningsavsnittet har.

Helsingborg

MKB Detaljplan för del av fastigheten Filborna 33:2

Beskrivning

Detaljplanen avser planändring av mark Nordvästra Skånes Renhållning AB arrenderar av Helsingborgs kommun. Verksamheten vill i planen byta fokus från deponeringsstation till mer återvinningsplats samt även uppförande av vindkraftverk.

MKB:n går i detalj in på all möjlig påverkan planen kan medföra och beskriver i detalj vad som kan komma att hända med både flora, fauna och landskapsbilden. Man trycker på att konsekvenserna måste följas upp för att kunna minimera miljöpåverkan. Förslag till kompensationsåtgärder ges till alla aspekter i miljön som kan komma att påverkas.

Uppföljning

Uppföljningsavsnittet i MKB:n är av relativt hög standard där man går igenom diverse kontrollprogram så som buller-, och luftmätningar samt biotophöjande åtgärder som ska genomföras för att säkerställa florans och faunan i området.

MKB detaljplan för fastigheten Välluv 14:1 m.fl.

Beskrivning

Syftet med denna MKB är att belysa de miljökonsekvenser fastigheten Välluv 14:1 och en möjlighet att förlänga en väg med tillhörande verksamheter/industrier i anslutning till vägen. Planområdet i fråga är beläget öster om Helsingborgs tätort och innefattar ca. 30 ha. Stadsbyggnadsförvaltningen har bestämt att miljökonsekvensbeskrivningen främst ska ta belysa planens påverkan på mark och vatten, naturmiljö och ekologiska värden, kulturmiljö, landskapsbilden samt hälsa och säkerhet. Planens utbredning innefattar främst jordbruksmark samt Ramlösa Hälsobrunns grundvattentäkt vilket är ett skyddat område.

Uppföljning

Uppföljningskapitlet ger bara en kort redogörelse på vilka kontroller som bör göras, de är kontroll av dagvattensystem, vegetationskontroll samt trafikmätningar längs det planerade området d.v.s. miljöuppföljning.

MKB detaljplan för del av fastigheten Vasatorp 1:1

Beskrivning

Längs väg E4/E6/E20 vill man enligt planförslaget på ett område på ca. 46 ha uppföra ett truckstop, besökspunkt med hotell, lager och logistikverksamhet samt en del avsatt

för naturmiljö. I MKB:n jämförs nollalternativet med utbyggnadsalternativet i varje aspekt och man redogör för både för och nackdelar. I anslutning till planområdet ligger ett naturreservat som kallas Bruces skog, vilket man i MKB:n belyser. Man vill i det nya områdets södra del anlägga en naturlig buffertzon vilket ska göra tillgängligheten till området bättre för rekreatiönsändamål. Vid verkställande av planförslaget kommer högklassig jordbruksmark tas i anspråk och byggas över, vilket tas upp i MKB:n. Förutom detta belyser man konsekvenserna på landskapsbilden, natur och kulturmiljön, trafik och friluftsliv och rekreation.

Uppföljning

Det korta uppföljningsavsnittet tar upp åtgärder och övervakning som planeras vid eventuell negativ påverkan. De åtgärderna är vegetationskontroll samt en skötselplan för dagvattenssystemet.

Kristianstad

MKB Detaljplan för Kristianstad 4:4 m fl

Beskrivning

År 2009 kom miljökonsekvensbeskrivningen för galleriabygget i centrum av Kristianstad. Detta i samband med den handelsutredning som är gjord 2006 där man kom fram till att Kristianstad var i behov av fler handelsytor. Man fann att den centrala lokaliseringen på redan kommunägd mark gynnade kommunen ur ett hållbarhetsperspektiv. Man framhäver nollalternativet och beskriver att nollalternativet ger en högre bullernivå än planförslaget, detta förklaras genom att ljudnivån skärmas av p.g.a. byggnationen. Man tar upp hur planförslaget bidrar till en ökad fordonstrafik, från 5400 resor per dygn till 9400 resor. En uppskattning görs dock att 5% av den bilkörande populationen går över till kollektivtrafik. Utöver detta går, man in på konsekvenserna på kulturmiljön, stadsbilden och siktlinjerna.

Uppföljning

I Uppföljningsavsnittet vilket är relativt utförligt skrivet tar man upp hur uppföljningens organisering och finansiering inte är klargjort utan det agerar som ett förslag på hur det ska ske. Man trycker på hur viktig uppföljningen är för en hållbar utveckling och bör integreras naturligt i kommunens normala tillsynsarbete. Några uppföljningsförslag ges, de innefattar luftkvalitet, buller, vattenverksamhet såsom dagvatten och grundvattennivåer.

MKB tillhörande detaljplan för del av Näsby 35:47

Beskrivning

Planförslaget innefattar ett område på ca. 49 000 m², där en ny skola och ett idrottsområde planeras att byggas. Planområdet ligger i närheten av ett naturreservat vilket är ett internationellt värdefullt område för häckande och rastande fåglar. Man har tagit fram tre alternativ för placeringen av planområdet och väger av de tre placeringarnas konsekvenser för miljön. Man tar upp vilka de största riskerna är för områdets natur, de riskerna innefattar t.ex. tillförseln av farliga ämnen och metaller, bottenpåverkan vid byggnationen samt störning av djurlivet. Området Näsby präglas av sin fornlämningstäthet, under våren 2014 gjordes en arkeologisk utredning av området och man fann boplatzlämningar daterade till tidig bronsålder/äldre järnålder. En förundersökning samt en provschaktgrävning ska göras innan detaljplanen antas.

Uppföljning

Uppföljningsavsnittet som kallas för ”förslag till skadeförebyggande åtgärder” i denna MKB anser att planförslaget inte kommer innefatta några större konsekvenser och åtgärderna som bör beaktas är landskapsbilden, säkerheten för trafik och dagvattenhanteringen. Förslag ges, som t.ex. att genom plantering av träd förbinda området till landskapsbilden, genom öppen dagvattenhantering öka den biologiska mångfalden och en säkerhetsställning av att värdefulla träd i området ska bevaras.

MKB till detaljplan för del av Maglehem 10:2

Beskrivning

Planen handlar om utbyggnad av kvartersmark med bostäder, gata för lokaltrafik samt ett naturområde med ängsvegetation. Planområdet ligger i den västra delen av Maglehem och innefattar i nuläget kulturbetesmarker med mindre trädgångar. I nollalternativet kommer marken att fortsatt användas som betesmark och landskapets öppenhet bevaras. I dokumentet beskriver man relativt utförligt vilka arter som finns i området, man beskriver både vilken flora och fauna som kommer bli påverkade av byggnationen detta har WSP (William Sale Partnership) fastställt genom en naturinventering. Konsekvenserna av planförslaget beskrivs som försumbara då det planerade naturområdet kommer bli ett nytt habitat för vissa av arterna.

Uppföljning

Man beskriver uppföljningen som ett bra verktyg för att visa skillnader mellan förutsedda konsekvenser och de verkliga konsekvenserna. Arbetet med uppföljning beskrivs även som ett bra sätt att förvärva kunskap till framtida projekt. För den föreliggande detaljplanen föreslås däremot ingen uppföljning.

Malmö

MKB till detaljplan för Spillepeng - Arlov 22:188 i Burlövs, Lomma och Malmö kommuner

Beskrivning

Spillepeng som tidigare använts som deponiområde, skulle efter tillståndstid fram till 2017 avsättas som fritidsområde enligt miljödomstolen. Detaljplanen tar upp att med dagens miljötank och avfallshantering så vill man att Spillepeng ska användas som avfallsanläggning en längre tid och ska därför användas för att söka nytt tillstånd vilket kommer gälla även efter utsatt tid 2017. Konsekvenserna på landskapsbilden och naturmiljön tycks inte vara av stor betydelse då den passar in på den redan bebyggda topografin inom de anslutande områden som Malmö hamn och industriområdet. Då området skulle bli ett rekreationsområde vid förfallotiden av det tidigare planförslaget

så tas kompensationsåtgärder upp som förslag. Detta innebär en upprensning och gallring inom det befintliga rekreationsområdet i anslutning till avfallsområdet. Man föreslår även en mer inbjudande entré till området.

Uppföljning

Uppföljningsavsnittet upplyser att det både finns negativa och positiva effekter av detaljplanen. Med den nuvarande situationen så tycks inte någon betydande miljöpåverkan orsakas, men man ger förslag på uppföljning och övervakning. Exempel ges att undersöka havsnivåförändringar, bullernivåer och rekreationskompensationer.

Lund

MKB För Spårvägen Lund C till ESS i Lund, Lunds kommun

Beskrivning

Spårvägen är uppdelad i sex detaljplaner för de olika delsträckorna mellan Lund C och spårvägsdepån vid ESS. I MKB:n läggs fokus på kulturmiljö, hälsa och säkerhet samt stadsutvecklingen. Man tar i beaktande hur kulturmiljön påverkas av ett mer storskaligt gaturum. Bullernivå och vibrationer framhävs även, med en vibrationsdämpande konstruktion som ska användas för spårvagnen bedöms konsekvenserna medföra mindre problem. Förutsättningarna för stadsutvecklingen tycks vara mycket goda vid byggnationen av spårvagnsvägen. ESS som är en forskningsanläggning tros kunna i framtiden byggas ut som en ny stadsdel med boende, student- och arbetsplatser för uppemot 40 000 människor.

Uppföljning

Uppföljningskapitlet föreslår en vidare studie av den negativa påverkan på kulturlandskapsbilden. Efter spårvägen har tagits i drift ska även mätningar av buller och vibrationer göras. Man ska även använda sig av ett särskilt mätprogram för att kunna mäta ifall man når tredjedelsmålet Brunnsberg (ett mål vilket innefattar att en

tredjedel ska ta sig fram med cykel, en tredjedel kollektivt och en tredjedel med bil till och från Brunnshög).

5.2 Intervjuer

I detta avsnitt presenterar jag resultatet av de intervjuer jag fick med representanter från Lund, Helsingborg och Kristianstad kommun.

Lund

Vid intervjun med Lunds kommun kom jag i kontakt med Planchefen vid Lunds kommun. Intervjun varade i ca. 10 minuter och gav en inblick i hur uppföljningsarbetet fungerade i Lund. De detaljplaner som miljöbedömts i Lunds kommun sedan 2010 var enligt respondenten 8 stycken, dessa var 6 st för ESS utbyggnaden, spårvagnsbyggnationen och för stadsparken. I och med att stadsparken ligger inom ett natura 2000 område så var en miljökonsekvensbeskrivning tvungen att göras. Respondenten påpekar även att det inte är byggnadsnämnden som ansvarar för uppföljningen beroende på vilken uppföljning som ska utföras, möjligen bara om det är kulturmiljö, vilket skapar ett problem då andra nämnder har ansvar för olika områden. Att följa upp miljöbedömningar upplever respondenten vara problematiskt och i praktik är svårt att efterleva. Då det inte finns någon uppföljningsverksamhet vid planer så blir det svårt att fördela ansvar inom kommunen. Intrycket som gavs var att det inte gjorts någon uppföljning av konsekvenserna förutom möjligen buller- och trafikmätningar.

Kristianstad

Intervjun med Kristianstad var mail-baserad där mina frågor blev besvarade av en planeringsarkitekt som arbetar som på Kristianstad kommun. Vid frågan om hur många planer som har miljöbedömts sedan 2010 svarade respondenten att av de 84 planer som har vunnit laga kraft sedan 2010 så har 3 stycken av dessa fått en miljökonsekvensbeskrivning. Vid frågan om uppföljning har gjorts av dessa planer så ges svaret att det har utförts, men hänvisar till kommunens ordinarie arbete med miljötillsyn, trafikmätningar, projektering, bygglov och bygganmälan m.m. Respondenten skriver att en konsult alltid står för miljökonsekvensbeskrivningen och att de föreslår uppföljningsarbetet. Planeringen av uppföljningen börjar vid upprättandet av miljökonsekvensbeskrivningen. Vid uppföljningsarbetet är dock inte konsulter anlitate.

Vid uppföljningsarbetet kan enligt respondenten Boverket, Länsstyrelsen och de publicerade vägledningarna användas som vägledning.

Resultaten av uppföljningen sammanställs eller rapporteras inte efter arbetet. Vid frågan om vilka problem eller hinder som kan uppkomma vid uppföljningsarbetet så ges svaret att uppföljningen hamnar under kommunens ordinarie verksamhet men beskriver att om någon aspekt av uppföljningen inte görs så är det på grund av resursbrist.

Kravet av uppföljningen upplevs som en relevant och bra idé enligt respondenten.

Helsingborg

Helsingborgs kommun intervjuades genom en planarkitekt vid kommunens stadsbyggnadsförvaltning. Denna intervju var kortare och koncisare men gav trots det en inblick i hur arbetet fungerade i Helsingborg. Under den intervjun berättar respondenten att de är väldigt dåliga på uppföljningsarbetet, hon påpekar att det inte finns någon inbyggd rutin för uppföljningen i kommunen eller några riktlinjer för hur de ska utföra arbetet.

Respondenten berättar även att det kanske har gjorts någon uppföljning men det var inget den själv hade fått ta del av, då någon form av rapportering av uppföljningen inte görs.

Under intervjun nämns det att de känner till att det finns regler för att uppföljning ska utföras, men hon ger intrycket av att kravet är för dåligt preciserat i lagen vilket gör den svår att följa rent praktiskt.

6. Analys

Utifrån detta arbete så pekar resultatet på det här:

Frågeställning 1. Hur är uppföljningsavsnitten i miljökonsekvensbeskrivningarna utformade?

Uppföljningsavsnitten i de dokumenten jag har studerat visar på en stor variation vad gäller både utformning och fokus. Från ett mer utförligt uppslag som i MKB Detaljplan för Kristianstad 4:4 m fl., till ett mer systematiskt och kortfattat avsnitt som MKB detaljplan för fastigheten Välluv 14:1 m.fl. Skillnaden mellan dessa är att man kan se vilket fokus de har och vilken engagemangsnivå de har. I Kristianstads detaljplan anges specifika uppföljningsförslag och väver in i planförslaget, medan Välluvs uppföljningsavsnitt innefattar tre punkter som är kort och oengagerat skrivna.

Frågeställning 2. Uppfyller kommunen/kommunerna de lagstadgade kraven vad gäller uppföljningen av miljökonsekvensbeskrivningarna?

Utgår man ifrån de intervjuer och material man kan hitta gällande detta så uppfyller inga av de kommuner jag har analyserat kravet. Där finns en procedur i det vanliga arbetet hos kommunerna vad gäller kontroller av buller och samhällskonsekvenser. Men inga uppföljningar på miljöpåverkan av enskilda detaljplaner.

Frågeställning 3. Vad beror den möjligt bristande uppföljningen på?

Den bristande uppföljningen enligt intervjuerna är att det antingen inte finns någon standardprocedur vad gäller uppföljningen, där finns resursbrist, lagen vad gäller kravet inte är tillräckligt preciserat eller problem med ansvarsfördelningen av uppföljningen. Även efterfrågan från kommunerna av ett uppföljningsarbete är närmre obefintligt, ett exempel på detta är intervjun med Lund som tyckte att uppfölja miljöbedömningar var en problematik vilket i praktik är svårt att efterleva. Då det inte finns någon uppföljningsverksamhet vid planer så blir det svårt att fördela ansvar inom kommunen.

Frågeställning 4. Finns eventuella problem eller nytta av uppföljningen?

Alla intervjuade kommunerna tyckte att det fanns nytta av uppföljningen. Problemen var återigen ansvarsfördelningen av uppföljningsarbetet. Under intervjuerna märkte man att det finns ett engagemang hos de anställda för frågan, det är snarare ett systematiskt

problem inom kommunens arbete som kommer i vägen för ett utökad uppföljningsarbete.

7 Diskussion

I arbetet jag utfört ville jag få en förståelse för hur uppföljningen fungerar helt praktiskt bland de större kommunerna i Skåne län.

Frågorna jag ställde var till för att ta reda på hur uppföljningsarbetet fungerar bland utvalda kommuner i länet, dessa frågor kan vara svåra att svara på men som en pilotstudie för en större mer utvidgad analys så ger det en ganska klar bild på hur det fungerar i länet.

1. Hur är uppföljningsavsnitten i miljökonsekvensbeskrivningarna utformade?
2. Uppfyller kommunen/kommunerna de lagstadgade kraven vad gäller uppföljningen av miljökonsekvensbeskrivningarna?
3. Vad beror den möjligt bristande uppföljningen på?
4. Finns eventuella problem eller nytta av uppföljningen?

Jag analyserade miljökonsekvensbeskrivningar ifrån Lund, Malmö, Helsingborg och Kristianstad. Det jag fann var att det skiljer sig ganska mycket i dokumenten hur uppföljningsavsnitten är utformade och om de uppfyllde miljöbalkens krav på innehållet. Alla analyserade MKB:er uppfyllde detta men med varierande kvalitet, från svagt till medelmåttigt. Uppföljningsavsnitten är alla utformade olika med skillnader på både längd och fokus. I de flesta av MKBerna finns det mycket som kan utvecklas, man skriver ofta att det finns positiva effekter av att göra ett uppföljningsarbete av planen, då tycker man ju spontant att de borde beskriva mer ingående vad uppföljningen ska bestå av. De flesta av uppföljningsavsnitten är väldigt korta och tycks mer vara där på grund av att de måste nämnas i kravet av en MKB.

Själva uppföljningen i praktiken lämnar tyvärr mycket att önska. Av de tre kommunerna som intervjuades var det bara Kristianstad som antydde på att det skedde någon form av uppföljningsarbete. Detta var dock inom ramen för det ordinarie arbete som sker inom miljötillsyn, trafikmätningar, projektering, bygglov och bygganmälan m.m. så det är inte direkt kopplat till enskilda detalplaner samt att den uppföljning som utförs

dokumenteras eller rapporteras inte. De andra två kommunerna hade inte heller haft något uppföljningsarbete utfört kopplat till enskilda detaljplaner.

En anledning till varför detta inte görs kan vara resursbrist, att lagen är för dåligt preciserad eller att ansvarsfördelningen kan vara ett problem vilket resultatet indikerar. Det har i tidigare arbeten och rapporter diskuterats mycket om hur otydligheten i lagtexten och dess krav har ett otydligt budskap, detta uppmärksammas av Persson och Nilsson som tycker i sin studie att kraven inte är tillräckliga (Persson & Nilsson 2006).

Enligt Cherp finns även bristande litteratur vad gäller uppföljningen av planer och program och tänkandet bakom dessa uppföljningar är ofta baserade på uppföljningen av projekt och översiktsplaner (Cherp 2005).

Efter att ha studerat de båda guiderna för miljöbedömningsutförandet från naturvårdsverket och boverket så anser jag att även om där finns riktlinjer för hur uppföljningsarbetet kan läggas upp så är det ganska svårtolkat. Detta kan vara en ytterligare bidragande faktor till varför uppföljningsarbetet är dåligt bland de utvalda kommunerna. Då det inte finns underliggande konkret vägledning för uppföljningsarbetet så kan en viss förvirring uppstå vilket kan leda till en nedprioritering av arbetet.

I kapitlet ”vad uppföljningen ska omfatta” i naturvårdsverkets guide beskriver man uppföljningen som något som kan sammanfalla med det ordinarie arbetet med planer och programs översyn för att slippa dubbelarbete och extra kostnader. Den ordinarie översynen av planer och program brukar dock innefatta t.ex. övergripande miljötillsyn, trafikmätningar, bullermätningar och luftföroreningar. Troligtvis tar kommunerna till sig av detta lite för bokstavligt och tycker att det räcker med den övergripande uppföljningen, även om Naturvårdsverkets guide beskriver att komplettering kan behövas ifall det inte täcker planens miljöpåverkan.

Anledningen till att det är svårt att få fram konkreta riktlinjer för hur uppföljningen ska genomföras är troligen att det finns så många olika faktorer att ta hänsyn till beroende på planernas omfattning och karaktär. Boverket och naturvårdsverkets guider ger mer övergripande riktlinjer och kan vara svåra att ta i beaktning då variationen av miljöpåverkan från plan till plan är såpass stor. Både naturvårdsverket och boverkets guider har olika förslag på hur uppföljningsarbetet kan utföras, dock kan dessa vara lite oklara och förvirrande. Ett typexempel på hur en hypotetisk plans uppföljningsavsnitt

optimalt hade sett ut hade varit ett bra tillägg. Inte för att det hade fungerat övergripande, utan hade mer varit ett bra exempel på hur det kan se ut i verkligheten.

För att knyta tillbaka till litteraturstudien så skriver Wallentinus (2007) att tidigare rutiner kan och bör användas vid uppföljningen, tyvärr så är det inte klart vilka rutiner det är och aktörerna tvingas att söka vägledning genom Naturvårdsverket och Boverkets guider. Det är även svårt att falla tillbaka på rutiner vid uppföljningsarbeten då det kanske inte byggts upp några förutom den allmänna miljötillsynen som kommunerna utför.

Alla intervjuade parter tyckte att uppföljningen av miljökonsekvensbeskrivningar var en bra idé och höll med om att det fanns stor nytta av att ha uppföljning som standardprocedur. Det verkar vara ett problem med att styra ihop alla nämnder i kommunerna, detta ger problemet av att man inte får någon symmetrisk rutin i arbetet. I min egen mening tror jag att det hade behövts ett organ inom kommunerna som hade uppföljning som huvudändamål, då ett samarbete mellan olika aktörer är en svår process.

Detta kan ge framtida förenklat arbete vid nybyggnationer och planer då man lättare kan förutse konsekvenser i ett tidigt skede och lära sig av inlärd metod vilket ger ett förenklat uppföljningsarbete. En potentiell lösning till ett förbättrat uppföljningssystem är att "låna" arbetsprocesser från liknande planer utfört av andra aktörer eller kommuner. Att bygga på existerande kunskap hellre än att börja om från början varje gång. (Verheem & Tonk 2000)

Jag har nämnt tidigare arbeten som inspirationskällor till denna studie, i dessa arbeten är resultaten liknande de jag har uppnått här. Maja Larssons arbete om uppföljning visar att en väldigt liten del av Stockholm läns kommuner har en förståelse och grepp om uppföljningsprocessen av miljöbedömningar av planer. Det råder oklarheter i ansvarsfördelningen inom kommunerna vilket är en av de bidragande faktorerna till nedprioriterat arbete (Larsson 2009). Även Umeå kommun har bristfällig praktisk uppföljning av planers miljöpåverkan enligt Johanna Hedlunds arbete. Hon anser att det krävs ett utarbetat stabilt uppföljningssystem, samt en tydligare arbetsfördelning (Hedlund 2012). Båda arbetena visar på liknande resultat som denna studie har gett vilket visar på en olycklig trend inom hela landet.

Ett rapporteringskrav av uppföljningsarbetet är troligen en bra idé, utöver den allmänna miljöövervakningen som görs i kommunen. Detta är dock kostnadskrävande och fordrar ytterligare arbete hos kommunerna. Persson och Nilsson skriver att en standardiserad process av uppföljningsrapportering kan vara nyckeln till ett mer adekvat arbete som gynnar framtida miljöbedömningsprocesser (Persson & Nilsson 2006).

Det är ganska tydligt att det krävs någon sort organisering hos kommunerna vad gäller uppföljningen av detaljplaner som har behovsbedömts till betydande miljöpåverkan. För att kommunerna ska lyckas med detta så krävs metoder inom uppföljningsarbetet som är flexibla nog att kunna tillämpas på varje enskild detaljplan. Här måste även ansvarsfördelningen få en tydlig riktning och täcka alla aspekter av miljöpåverkan.

7.1 Avslutande ord

Resultatet visar att det inte råder något tvivel om att det krävs ett vidare arbete vad gäller uppföljningen av miljökonsekvensbeskrivningar hos de utvalda kommunerna. Med tanke på undersökningar som har gjorts inom samma ämnesområde på andra kommuner och län så är inte resultatet speciellt förvånande.

Alla respondenter tyckte att uppföljningen som idé var en positiv sak, men av resultatet att döma så krävs det att miljöfrågorna tas mer på allvar för att den fysiska planeringen ska kunna bidra till en hållbar utveckling.

Man blir dock ganska orolig då svaret en av respondenterna ger på frågan om uppföljning görs på MKB:er blir ” Det är väl nånting man ska göra, som jag har uppfattat det”. Det ger inte så stora indikationer på att utvecklingen av detta arbete har kommit speciellt långt.

7.2 Reflektioner

Denna studie kan ses som en pilotstudie vilken kan ligga till grund för ett mer omfattande arbete där analyser kan göras på hela länets arbete kring uppföljningsarbetet av miljökonsekvensbeskrivningar gjorda på detaljplaner. Under arbetets gång så har jag lärt mig mycket vad gäller problem som kan uppstå. Jag har även fått en inblick i hur förvirrande reglerna är.

8 Referenser

Boverket (2006). *Miljöbedömningar för planer enligt plan- och bygglagen – en vägledning.*

https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2006/miljobedomningar_for_planer_enligt_plan--och_bygglagen.pdf

Broms, E. & Pettersson J. (2011). *Vad händer sen då?: En studie om arbetet med uppföljning av detaljplaners betydande miljöpåverkan i Västra Götaland. Fil.kand., Göteborgs Universitet.*

https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/25707/1/gupea_2077_25707_1.pdf

Cherp, A (2005). *Strategic environmental assessment follow-up.*

<http://www.iaia.org/pdf/ConferenceDocuments/SEA-Prague/D5%20SEA%20follow%20up.doc>

EG-direktivet (2001/42/EG). *Om bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan.*

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=CELEX%3A32001L0042>

Emmelin, L. (Red.). (2006). *Effective Environmental Assessment Tools – critical reflections on concepts and practice.* Blekinge tekniska högskola: Forskningsrapport. <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:bth-00312>

Emmelin, L. (in prep) *"Miljöbedömning av planer och program – tankar om ett dysfunktionellt system"* bearbetning av artikel i Albertsson, Emmelin, Nilsson & v Platen (2016) *"Femtio år av svensk samhällsplanering. Vänbok till Gösta Blücher"*. Karlskrona, eget förlag.

Europeiska kommissionen (2004). *Genomförande av direktiv 2001/42 om bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan.* <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32001L0042>

Flowerdew R. & Martin D. (2005). *Methods in Human Geography – A guide for students.* Andra upplaga. University of St Andrews. ISBN: 9780582473218

FOJAB arkitekter (2012) *Miljökonsekvensbeskrivning Vasatorp 1:1.* Helsingborgs stad.

Hedlund, A. & Kjellander, C. (2007). *MKB : introduktion till miljökonsekvensbeskrivning.* 1:a. Uppl. Studentlitteratur AB.

Hedlund, J. (2012). *Uppföljning av betydande miljöpåverkan av planer och program: Fallstudie av Umeå kommuns uppföljningsarbete.* Fil.kand. Uppsala universitet. https://stud.epsilon.slu.se/4436/1/hedlund_j_120629.pdf

Larsson, M. (2009). *Uppföljning av betydande miljöpåverkan: En studie av miljöuppföljning av kommunala planer*. M.Sc.Stockholms universitet.

<http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:277186/FULLTEXT01.pdf>

Miljöbalken (SFS 1998:808). Stockholm: *Miljö- och energidepartementet*.

Naturvårdsverket (2009). *Handbok med allmänna råd om miljöbedömning av planer och program* (Handbok 2009:1).

<https://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/978-91-620-0159-9.pdf>

Persson, Å. & Nilsson, M. (2006). Kapitel 10, *Towards a framework for ex post SEA: Theoretical issues and lessons from policy evaluation*.

http://www.ced.cl/ced/wp-content/uploads/2012/02/persson-nilsson_2007.pdf

Riksdagen (2017). *Förordning (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar*.

http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-1998905-om_sfs-1998-905

R. A. A. Verheem & J. A. M. N. Tonk (2000). *Strategic environmental assessment: one concept, multiple forms, Impact Assessment and Project Appraisal*, 18:3, 177-182, DOI: 10.3152/147154600781767411

Sweco (2012). *Miljökonsekvensbeskrivning Välluv 14:1*. Helsingborgs stad.

Sweco (2014). *Miljökonsekvensbeskrivning Näsby 35:47*. Kristianstads kommun.

Sweco (2010). *Miljökonsekvensbeskrivning Spillepeng 22:118*. Malmö kommun.

Tengbom (2014) *Miljökonsekvensbeskrivning Filborna 33:2*. Helsingborgs stad.

Wallentinus H-G. (2007). *MKB- Perspektiv på miljökonsekvensbeskrivning*. Studentlitteratur.

White projektledning och miljö (2009). *Miljökonsekvensbeskrivning östra centrum 4:4*. Kristianstads kommun

Wiklund Hans & Hillgren Jon (2008). *Strategisk miljöbedömning för hållbar regional tillväxt*.

<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:836344/FULLTEXT01.pdf>

WSP Sverige AB (2015). *Miljökonsekvensbeskrivning Maglehem 10:2*. Kristianstads kommun.

Lista över analyserade dokument

Helsingborg

Detaljplan för del av fastigheten Filborna 33:2 m fl väla södra industriområde, Helsingborgs stad (2014)

Detaljplan för fastigheten Välluv 14:1 m fl, Östra Ramlösa, Helsingborgs stad (2012).

Detaljplan för del av fastigheten Vasatorp 1:1 Vasatorp, Helsingborgs stad (2012).

Kristianstad

Miljökonsekvensbeskrivning tillhörande detaljplan för Kristianstad 4:4 m fl, östra centrum, centrala Kristianstad, Kristianstads kommun (2009).

MKB tillhörande detaljplan för del av NÄSBY 35:47, Kristianstad, Kristianstads Kommun (2014).

MKB till detaljplan för del av Maglehem 10:2 i Maglehem (2015)

Malmö

Miljökonsekvensbeskrivning till detaljplan för Spillepeng - Arlov 22:188 i Burlövs, Lomma och Malmö kommuner (2010).

Lund

Miljökonsekvensbeskrivning för Spårvagn Lund C till ESS i Lund, Lunds kommun (2012).

Bilaga

Bil. 1. Exempel på intervjufrågor

Planering av uppföljning

- Vem ansvarar för att planera uppföljningen?

Här kanske man måste skilja på det som evt. skrivs i MKBn och den uppföljning som evt. sker i praktiken senare.

- I vilket skede av planprocessen börjar planeringen för uppföljningen?

Organisering och ansvarfördelning vid uppföljning

- Hur är uppföljningen organiserad?
- Vem/vilka aktörer ansvarar för att genomföra uppföljningen samt vidta åtgärder om så behövs?
- Om flera olika aktörer är inblandade i uppföljningsarbetet, har kommunen en anvisning för hur dessa ska samordnas?

Resurser

- Finns tillräckliga resurser (tid, pengar, personal) för att genomföra uppföljningsarbete?

Resultat av uppföljningen

- Vad händer med resultaten från uppföljningen? Sammanställs de?
- Rapporterar ni era resultat av uppföljningen? I så fall –till vem?

Problem & Möjligheter

- vilka problem upplever du/ni som de största med uppföljning?
- vad ser du/ni för nytta med uppföljning som idé?

- Är kravet på uppföljning relevant? Behöver det preciseras?

Lagstiftningens krav

- Känner berörd personal på kommunen till miljöbalkens krav på uppföljning?

- Använder ni er av någon rådgivare när ni planerar och arbetar med uppföljning?

Exempelvis

Boverkets eller Naturvårdsverkets vägledningar. Hjälper de för miljöbedömningar?